

Millennium 4.0

Že by čtvrté tisíciletí?

“Svou kapacitou a výkonem jsou slovníky určeny především pro profesionální překladatele, obchodníky, právníky a další profesní odborníky, kterým nabízejí úsporu času a námahy při překládání odborných textů.”

Uvedená citace je převzata z letáčku výrobce, superlativ na krabici kromě toho hlásá, že se jedná o “nejrozsáhlejší databázi odborných výrazů”. Podívejme se tedy, co můžeme od slovníků, nazvaných – ach, ta móda! – Millennium, očekávat. Možná vás kromě poněkud zavádějícího názvu zarazí také skutečnost, že produkt byl rovnou označen číslem verze 4.0. Důvod je prostý – koncepčně totiž plně vychází ze svého předchůdce, Překladového slovníku 98 (naposledy ve verzi 3.0), který byl právě v roce 1998 poctěn Jednotou tlumočnicků a překladatelů cenou “Slovník roku 1998”.

Oboustranné slovníky Millennium od firmy Commercial Service K&K pracují s angličtinou, němčinou a francouzštinou a jsou určeny pro operační systém Windows 95, 98 a NT; uživatelé Windows 3.x tedy přijdou zkrátka. Při plné instalaci na disk zabere angličtina 203 MB, němčina 173 MB, francouzština nebyla pro recenzi k dispozici. Spokojíte-li se s pomalejší odezvou programu, stačí instalovat jenom obslužný program (1,3 MB) a se slovníky můžete pracovat pouze z jednotky CD-ROM; pak se ovšem rozlučte se svým uživatelským slovníkem. Při síťové instalaci je možno sdílet databázové soubory i vlastní uživatelské databáze.

Ovládání

Ovládání slovníku je velmi jednoduché a intuitivní – návod má pouze dvě strany, ale patrně se bez něj obejdete. V parametrech si nastavíte, ve kterých instalovaných modulech chcete vyhledávat, a můžete zadat omezení pro maximální počet nalezených výrazů (implicitně je nastaveno 10 000). Základní nastavení pro vyhledávání vyhoví většině případů. Zadáte-li například výraz “dřevěný hr”, vyhledá Millennium hesla dřevěný hranol i dřevěný hranolek. Budete-li hledat podle jakékoli části pole, můžete použít také logické operátory (AND, OR); vyhledávání pak ale může trvat i několik minut.

Hlavní plochu slovníku lze rozdělit do dvou oken (viz obr. 1 a 2). Nahoře je okno výrazů a slovních spojení řazených abecedně; zobrazují se zde sousloví vztahující se k hledanému základnímu slovu. Dole najdete okno frází, kde uvidíte sousloví, v nichž je daný výraz jinde než na prvním místě. V levém dolním rohu je pak indikován počet nalezených výrazů jako poměr výrazy/fráze. Zároveň zde vidíme ikony aktivovaných slovníků.

Vyhledané výrazy jsou přehledně zobrazeny ve stromové struktuře. Zvolené výrazy můžeme poklepáním rozvinout a uvidíme nabízené překlady, rozvinout lze i všechna vyhledaná hesla. Vyhledaná hesla i jednotlivé překlady jsou řazeny abecedně; jako pomoc pro rychlejší orientaci je u každého výrazu ikona, která indikuje oborové zařazení příslušného výrazu, v hranatých závorkách jsou pak další užitečné poznámky. Překlady je možné kopírovat do schránky a přenášet je do textového editoru. Zpravidla se to ale děje automaticky pouhým označením výrazu. Stejně tak může slovník automaticky vyhledávat výrazy, které jsme do schránky zkopírovali například v textovém editoru.

Pro opětovné hledání již jednou vyhledaných výrazů lze s výhodou použít historii dvaceti posledně hledaných výrazů pro každý jazyk. Každý takový výraz lze před hledáním ještě upravit, k dispozici je rovněž zpětný překlad. Stačí na konkrétní výraz klepnout pravým tlačítkem myši a v místní nabídce zvolit Vyhledat teď!. U některých výrazů jsou uvedeny odkazy (symbol “>>”), které nás přenesou k dalšímu relevantnímu výrazu.

Okno slovníku přitom může být umístěno stále nahoře nade všemi jinými otevřenými aplikacemi, pro hesla si můžeme nastavit požadované atributy písma (velikost, barvu, atd.), a to pro každý jazyk zvlášť. Při velmi intenzivním používání může být vhodné spustit si několik instancí slovníku zároveň – například budete-li chtít porovnávat různé výrazy mezi sebou.

Slovní zásoba

Každého jistě především zajímá, kolik výrazů ve slovníku najde. Plně zde platí to, co bylo řečeno o jeho předchůdci ve srovnávací recenzi na Chip CD 4/99. Šíře záběru odborných slovníků bude jen těžko hledat konkurenci. Pro angličtinu výrobce uvádí 786 000 slov a slovních spojení

(plus 47 000 vojenský slovník), pro němčinu 744 000 (plus 57 000 vojenský slovník), pro francouzštinu 410 000.

Jako profesionální překladatel se musím často vyrovnávat s obtížnými odbornými texty a mohu zodpovědně prohlásit, že Millennium je zde neocenitelným pomocníkem. Jen si zkuste například vybavit správné překlady pro účet aktiv, účet časového rozlišení, účet čistého jmění, účet pohledávek atd. Například pro výraz account zná slovník 346 slovních spojení, které tímto slovem začínají, a 907 frází, v nichž se vyskytuje jinde než na prvním místě.

Pro představu ještě pár dalších údajů (ve tvaru výrazy/fráze): Č-A – účet 311/380, cihla 54/123, hřidel 199/529, faktura 30/28, síran 198/41; A-Č – invoice 50/47; credit 197/312; factor 227/947; insurance 160/602; Č-N – cihla 76/198, hřidel 177/491, faktura 41/71, síran 133/22; N-Č – Kredit 492/132, Faktor 37/24, Versicherung 319/124, Rechnung 294/192. Velmi dobře jsou podchycena i slovní spojení typu take cognizance of, take into account, stejně jako frázová slovesa (take off, come off ap.).

K dispozici je celkem šest modulů: všeobecný (137 000 výrazů, 700 Kč), obchodní – ekonomický, právní, finanční atd. (130 000, 2600 Kč), technický – strojí, stavební, elektrotechnický atd. (364 000, 5300 Kč), lékařský (38 000, 2000 Kč), chemický (53 000, 2300 Kč) a speciální – úzce specializované obory (72 000, 3500 Kč). Jako komplet všech modulů jsou pak slovníky k dispozici za 10 800 Kč. Součástí kompletu je navíc Anglická obchodní korespondence, která obsahuje cca 5500 předem připravených vět, jež můžete celé nebo upravené používat v obchodních dopisech.

Zvláště se prodává slovník vojenský (A – 47 000 výrazů, N – 57 000, 3000 Kč), který svým rozsahem představuje unikátní nástroj pro překlady v tomto oboru. Zdarma je k dispozici verze Lite (A – 57 000 výrazů, N – 52 000 výrazů), kterou si můžete stáhnout i z internetu (viz infotipy).

Ozvučení

Zatímco členy, častý kámen úrazu v němčině, jsou u hesel systematicky uváděny, u anglických hesel budete asi zprvu postrádat přepis výslovnosti. Díky ozvučení slovníku jej však nebudete potřebovat. Ozvučení bývá v současné době řešeno několika způsoby. Nabízí se namluvení slovníku (nejlépe roditelím mluvčím) – uložené ve formátu WAV, který je velice věrný, ale objemný, nebo v oblíbeném formátu MP3, který je datově mnohem úspornější.

Millennium dalo přednost další možnosti – hlasovému syntezátoru. Slovník tedy nenamluvil živý člověk, ale výslovnost předvádí řeč syntetická. Můžete si přitom vybrat z pěti různých "hlasů" patřících pěti figurkám, jež text předčítají. Během čtení figurka na text ukáže a v bublině se postupně objevují jednotlivá vyslovovaná slova.

Zkoušel jsem už více produktů s hlasovým syntezátorem a téměř vždy se ve výslovnosti vyskytly přinejmenším drobné chybičky, především u výjimek. Millennium se mi však nacytat nepodařilo. Výslovnost je správná i u takových výrazů, jako heifer (vyslovuje se hefr), finale (fí'nali), yew (ju:), UNESCO, NATO, i u výrazů, kde se posouvá přízvuk, jako democrat – democratic – democratize – democratization. Slovník čte dokonce naplno i zkratky – tedy e.g. přečte jako for example, i.e. přečte jako that is, znak "/" čte jako slash.

Ačkoli syntetickou podobu řeči pochopitelně postřehnete, má toto řešení své výhody. V obchodní korespondenci čte syntezátor celé věty, v uživatelském slovníku vám program vysloví i vámi doplněné výrazy – syntezátor totiž dokáže přečíst jakýkoli text i celé věty, které do vstupní řádky slovníku vložíte ze schránky Windows.

Uživatelský slovník

I přes obrovskou slovní zásobu si řada uživatelů jistě bude chtít občas do slovníku nějaký výraz doplnit – třeba vás při překládání díky kontextu napadne nějaký výstižný obrat. Pak využijete uživatelský slovník (obr. 3), který je samozřejmě také vhodný pro nejnovější odborné výrazy.

Uživatelský slovník lze vytvářet dvěma způsoby (jeho výrazy jsou označeny ikonou s tužkou). První možností je import z textového souboru, který musí mít poměrně jednoduchý formát podle popisu v nápovědě. Tuto možnost využijete, máte-li zásobu odborných výrazů vedenu například v programech MS Word nebo Excel. Druhou možností je postupné doplňování jednotlivých výrazů tak, jak na ně narazíte. Například u textu o monitorech narazíte na zkratku APM. Můžete si zapsat dvě hesla – první bude pro vysvětlení zkratky: APM >> Advanced Power Management; jako poznámku uvedete monitor. Druhé heslo bude překlad: Advanced Power Management = systém progresivního řízení spotřeby energie. Slovník jednotlivé výrazy automaticky použije jako klíče, takže pak heslo kdykoli vyhledáte zadáním kteréhokoli z uvedených výrazů, například zadáním výrazu energie. Uživatelský slovník se tak v rámci programu Millennium může stát velmi silným

nástrojem.

Závěr

Že tento produkt obdržel cenu Jednoty tlumočnicků a překladatelů, jistě není náhodou. Jde totiž o velice silný nástroj pro každého, kdo potřebuje přesné odborné termíny – Millennium mu ušetří spoustu času s jejich hledáním, a přitom se lze plně spolehnout na jejich správnost. Také tvrzení výrobce o “nejrozsáhlejší databázi odborných výrazů” je zcela oprávněné.

Autorská firma kromě toho pracuje na dalším rozvoji databází – v dohledné době tak má být k dispozici o cca 30 % více nových výrazů z dosud méně zastoupených oborů. Potřebujete-li tedy profesionální řešení pro svou práci s jazykem, nemůžete u slovníků Millennium sáhnout vedle. Za bezkonkurenční šíři obsažené odborné slovní zásoby a za jednoduché ovládání jsme se rozhodli udělit programu Millennium naše ocenění Chip Tip.

Jan Janča

Millennium 4.0

Překladačové slovníky pro angličtinu, němčinu a francouzštinu pod Windows 9x, NT

Hardwarové nároky: počítač pro 32bitová Windows

Výrobce/poskytl: Commercial Service K&K, Brno

Cena: komplet 10 800 Kč (podrobnosti v textu)